

Бориша Б. Шањић

докторанд

Канонски приступ начину крштавања код јеретика

Сажетак: Питање начина на који јеретици крштавају у Православној Цркви се првенствено поставља у моменту повратка јеретика у Цркву. Црква никада није престала да брине за јеретике јер увјек постоји могућност њиховог обраћења у Њено окриље. Зато је један од најважнијих задатака савременог Богословља, да изложи Канонску традицију Цркве која се тиче начина на који јеретици врше крштења, да би лакше и јасније одговорила на све изазове које ова тема собом носи.

Црква се увијек старала, а и данас то чини, да нико ко се сматра чланом Цркве, не остане некрштен. Али, упоредо је пазила да се Крштење не понавља, што је јасно изражено у учењу Цркве. Свети Кипријан Картагински је развио опште црквено учење, да изван Цркве Св. Тајне не постоје, те изван Цркве не може бити ни Спасења. Крштење је успостављено у Цркви и Црква га врши. Ово учење следују и многобројни канони Васељенских и Помјесних Сабора.

Кључне ријечи: крштење, јеретици, канони.

I. Увод

Изучавање ове теме део је једног општег питања којим се Црква бави кроз цијели свој историјски ход: На који начин треба примати обраћенике у Цркву?¹ Ово питање у себи садржи многе теме: питање Тајни које се врше код неправославних (гдје се посебна пажња увијек обраћала на Тајне Крштења и Свештенства), питање примјене акривије и икономије у канонима, питање граница Цркве као и формирање начина пријема обраћеника. Највећу пажњу обратићемо на питање Тајни вршених код обраћеника, а првенствено на Тајну Крштења као Тајну којом се улази у Цркву.

Основно учење Цркве је да ко хоће да буде члан Тјела Христовог, да учествује у Тајнама, мора бити крштен. Некрштени или јеретик не може учествовати у Тајни Евхаристије, јер је то тајна кроз коју се сједињујемо са Христом и кроз коју постајемо једно тјело и због тога није могуће да се даје онима који нису у Цркви. Није довољно само догматско једномислије и сагласност са канонима, ако нема живог учешћа у св. Евхаристији². Управо зато каже св. Јован Дамаскин: „Сваку пажњу усмјерите да се не узме причешће од јеретика нити им дајте ... да не као учесници зло-

---

¹ „Начин пријема јеретика и расколника у Цркву, као што се одређује од св. канона, у стварности изражава пастирски став Цркве према њима. Овај став формира се сразмјерно према лицима, времену и околностима под којима се налазе везе Цркве према јеретичима. Пошто Црква поседује и живи Истину, приближавајући оне ван Ње духом човјекољубивим, дијакритички, племенито, истинито и са влашћу, по примјеру Човјекољубца Христа, апостола, и светитеља Цркве“, Θεόδωρος Ε. Παύκου, Κανόνες και λατρεία, стр. 410.

² „Крштење је један слављенички догађај који се доводи у везу са Божанском Литургијом. У номоканонским зборницима који првенствено потичу из доба Туркократије наводи се да Крштење бива пре Божанске Литургије, да би се потом новопросвешћени причешћивао“, Θεόδωρος Ε. Παύκου, Κανόνες και λατρεία, стр. 381.

вјерја због тога будемо осуђени³. Због тога се Црква увијек старала, као што и данас то чини, да нико ко се сматра чланом Цркве, не остане некрштен⁴.

Црква је од првих времена устала у одбрану јединства које је било искушавањем појавама јереси и раскола. Оно што је и довело до тога да Црква води енергичну борбу против јереси је то што јеретици не стају само на догматским грешкама, него се труде да улазећи у живот вјерних, прекину њихову везу са Црквом.

Прије него што видимо став Цркве изражен кроз каноне Васељенских и Помјесних сабора као и каноне Отаца Цркве у односу на јеретичка крштења, неопходно је да сагледамо како се Црква од најранијих времена суочавала са овим проблемом и како га је решавала. Питање пријема обраћеника је почетак решавања нашег проблема, јер је неодојиво од питања валидности тајни које врше ти обраћеници. Та питања су центру пажње; но, важно је одмах нагласити да када су тајне које врше јеретици у питању, прави се разлика: на тајне које се врше ван Цркве и остају ван ње тј. врше се саме по себи, и на случај пријема обраћеника са тајнама које су примили ван Цркве. Оне тајне које остају ван Цркве, њих Црква не признаје.

II. Свети Кипријан Картагински и крштење Новатијана⁵

Питање валидности неке тајне се увјек постављало у моменту када се јеретици или расколници обрате Цркви за пријем у јединство. Уз појаву оваквих случајева јавила су се и различита мишљења јер је то изискивало јасан став Цркве према тајнама које се врше ван Њених канонских граница.

Кроз цијелу историју Цркве свети Оци су се енергично борили против јереси и раскола. Став Цркве да ван Ње нема спасења, јер нема Духа Светог, налазимо већ код светог Иринеја Лионског⁶. Али, најзначајније и најозбиљније расправе о овом питању се јављају у доба св. Кипријана Картагинског.

Прве расправе о Тајнама јављају се појавом Новатијана и настају се две праксе по овом питању, што је довело до спора између светог Кипријана Картагинског и папе Стефана. У Римској и Александријској Цркви обраћенике су примали тако што би епископ полагао руке на њих. Они су јеретике сматрали, чак иако су крштени ван Цркве, само хришћанским отпадницима, па су их тако примали као и сваке друге грешнике.

Међутим, у Азијским и Афричким Црквама пракса је била строжија: крштење примљено од јеретика и расколника сматрано је безблагодатним и непостојећим па су обраћеници крштавани. Овакво учење је формулисао св. Кипријан Картагински, а потпуно је дошло до изражаја у сукобу са римским епископом Стефаном (254–257)⁷.

³ Изложење Православне вере, 4, 13

⁴ „Црквени Чин чијим посредством се обавља пријем у Цркву укључује Свете Тајне Крштења и Миропомазања, као и Евхаристију, у којој новопримљени члан Цркве учествује први пут“, протојереј Николај Афанасијев, *Сћућање у Цркву*, Епархија Жичка, Краљево 2008, 172. стр.

⁵ Крајем другог и почетком трећег вјека појавили су се јеретици и расколници као што су: Монтан и Новацијан, Павле Самосатски и Савелије.

⁶ Патријарх Павле, *Нека њиховања наше вере*, Београд 1988, књ. 1, стр. 110.

⁷ Наиме, већ почетком трећег вјека почеле су расправе о пријему Монтаниста у Малоазијске Цркве. На Саборима у Иконији и Фригији (230–235. год), под предједништвом Фирмилијана Кесаријског одбачено је јеретичко крштење, те су Монтанисти крштавани приликом пријема у Цркву. Фирмилијан Кесаријски је подржавао Кипријана у његовом учењу па тако и сам каже да су јеретичка крштења невалидна и да такво учење потиче од давнина да „се више нико и не сјећа када је таква одлука донесена“, протојереј Николај Афанасијев, *Сћућање у Цркву*, Епархија Жичка, Краљево 2008, 174. стр.) Исто су следовали и Афрички сабори (218 и 220. год.) у Картагини. Овакво учење је изложио презвитер картагенске Цркве Тертулијан у 15. глави дјела *О Крштењу*, (De baptism PL 1, 1324)

Ове расправе су веома важан моменат у развоју богословског учења Хришћанске Цркве. Оне су подстакле Цркву на излагање учења о своме јединству и о тајнама које се врше у Цркви али и став Цркве према стварности која постоји ван Ње саме.

Решавање питања: „Да ли код јеретика и расколника постоје Тајне и да ли су валидне Тајне које они врше?“ су се бавили Картагински Помјесни Сабори и одлуке ових сабора су формулисана касније учењем које је доносе три сабора у Картагини (255–256), под предсједништвом св. Кипријана⁸:

„Да се нико не може крстити изван Католичанске Цркве, јер: само је једно Крштење, које у Католичанској Цркви постоји... Зато треба крстити и обновити онога који у Цркву долази сиров, да се унутрашњим светињама освети.... И онима који из заблуде и злонаравља долазе, признајући Истиниту вјеру Једине Цркве, да њима потпуно дамо, кроз све Тајне Божанске благодати, јединство и истину вјере“.

Свети Кипријан је са неоспорношћу развио опште црквено учење, да изван Цркве св. Тајне не постоје, те изван Цркве не може бити ни Спасења. Крштење, као и остале свете тајне, успостављене су у Цркви и Црква их врши. Зато нико не може бити крштен изван Цркве. Свети Кипријан Картагински је учио, да свако крштење примљено од јеретика или чак од расколника, је потпуно безблагодатно и да пре скрнави него очишћава од греха. Зато Кипријан и каже да ми не прекрштавамо него крстимо⁹. Оно што је било неоспорно и код Кипријана и код Стефана јесте да се Крштење не може поновити. Овај спор изазвао је велике расправе у Цркви, али никада није угрозио јединство Цркве у вјери. Папа Стефан је захтјевао да све Цркве усагласе своје учење са учењем Рима по овом питању, па је чак запретио да ће прекинути црквену заједницу ако га не послушају¹⁰. Спорови су прекинути Валеријановим гоњењем када су страдали и папа Стефан и св. Кипријан¹¹.

Пошто је ово питање довело до озбиљних расправа и спорова у Цркви, нужно је било да се нађе разумно решење. То решење је донео Први Васељенски сабор.

Проучавајући овај период и спорове који су вођени око ових питања В. Фидас примјећује да је превладало мишљење да је валидно оно крштење „које се обави канонски у Име Свете Тројице“¹².

III. Апостолски канони¹³

За нашу тему од Апостолских канона најзначајни су 46. и 47. канон. Тако, између осталог, у 46. апостолском канону се каже: „Епископ или презвитер који призна

⁸ Колики је траг оставио у Богословљу Хришћанске Цркве види се по томе што га називају првим православним богословом сјеверне Африке. (ΜΕΝΕΒΙΣΟΓΛΟΥ, ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Στοκχόλμη 1990 σ. 615). Као плод борбе за очување чистоте вјере, у борби са Новатијанима, настало је Кипријаново капитално дјело *De Unitate Ecclesiae Catholicae* — О јединству Саборне Цркве.

⁹ О томе да је могуће само једно крштење свједочи нам и св. Јован Дамаскин и каже да они који се крштавају поново, а већ су крштени у Име Свете Тројице, да они поново разапињу Христа (PG 94, 1117B–1120A)

¹⁰ „Римски епископ Стефан, крут и славољубив човек који се први назвао *ејискојом ејискојом*, запретио је одлучењем Картагинској и Црквама на Истоку ако не приме став Западне“, Патријарх Павле, *Нека ишћања наше вере*, стр. 111.

¹¹ В. ФЕΙΔΑ, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, т. Α, ΑΘΗΝΑΙ 1997, стр. 261–263.

¹² Исто, стр. 263.

¹³ Апостолски канони су добили Васељенски значај тек 2. каноном Трулског сабора (691/692). До тада највећу важност и значај за нашу тему су имали 8. и 19. канон Првог Васељенског сабора, 7. канон Другог В. Сабора, 7. и 8. канон Лаодикијског сабора. Више о томе видјети у ΜΕΝΕΒΙΣΟΓΛΟΥ, ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Στοκχόλμη 1990, σ. 101–124, еп. Никодим Милаш, *Правила Православне Цркве с тумачењима*, књ.1, Београд — Шибеник 2004, еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, Београд 2005.

јеретичко крштење или јеретичку жртву наређујемо да се свргне. Јер, шта има Христос са Велијаром? Или какав дио има вјерни са неврјерником?¹⁴ И овај канон потврђује оно што је речено претходним о Тајнама које се врше ван Цркве али и о казнама које носи њихово потенцијално признавање.

Еп. Никодим (Милаш) у тумачењу овог правила каже да се онај епископ или презвитер који призна нешто од онога што обаве јеретици, да се тај рашчини: „Јер тијем показује, или да не зна сушност свога вјеровања, или да сам нагиње на јерес и штити је, те је и у једном и у другом случају недостојан свештенства.“¹⁵ Занимљив је завршетак тумачења овога канона гдје каже: „Ово се правило тиче само оних јеретика, који су постојали у апостолска времена и који су изопачавали главне догмате о Богу Оцу и Сину и Духу светоме, и о ваплоћењу Сина божјега. О другима врстама јеретика дају односне наредбе друга правила сабора и отаца“¹⁶. Овим ријечима нам свједочи да није постојало и не постоји једно универзално правило у канонима по питању односа према свим јеретичима, него само испитивање конкретних случајева, па тако и решавање питања односа према њима.

Такође се забрањује поновно крштавање правилно крштених хришћана, сагласно 47. Апостолском канону: „Епископ или презвитер, ако изнова крсти онога, који има истинско крштење, или ако не крсти онога који је од нечастивих био оскврњен, нека се свргне; јер се наругао крсту и смрти Господњој и није разликовао праве свештенике од лажних свештеника.“¹⁷ У тумачењу 47. Апостолског канона еп. Никодим (Милаш) да су повод за издавање овога правила биле јереси из Апостолског периода „(Николајита, Симонијана, Менандра, Керинта и Евиона), и које су изопачавале основне догмате хришћанске вјере, догмате о св. Тројици, о лицима Божанства, а посебно о ваплоћењу Сина Божја и искупљењу“ и даље додаје да због тога „код таквих јеретика наравно није могло бити ни правога свештенства, ни правога крштења.“¹⁸

IV. Васељенски и помјесни сабори

Први Васељенски Сабор дотадашњу полемику и недоумице разрешава заузимајући умјерен став. Нити одбацује сва јеретичка Крштења (Кипријан), нити сва прихвата (Стефан), него проблем решава испитујући и сврставајући јереси у посебне групе.

Поред наведених канона, као основ за изучавање ове теме, издавају се и први канон Св. Василија Великог, осми канон Лаодикијског помесног сабора, четрдесет осми и шездесет осми канон Картагинског Помјесног Сабора.

Црква већ од Првог Васељенског Сабора поступа много блаже по питању пријема јеретика и расколника уводећи икономјски приступ. Међутим, тај исти начин није важио за Павлијанисте, јер су били антитринитарци¹⁹ па се њихово крштење зато није ни признавало и они су „поновокрштени“²⁰. Тако каже 19. канон Првог

¹⁴ еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, Београд 2005, стр. 48.

¹⁵ Еп. Никодим Милаш, *Правила Православне Цркве с тумачењима*, књ.1. стр.111–112, Нови Сад 1895, фототипско издање Београд — Шибеник 2004.

¹⁶ Еп. Никодим Милаш, *Правила Православне Цркве с тумачењима*, књ. 1. стр.112, Нови Сад 1895, фототипско издање Београд — Шибеник 2004.

¹⁷ Еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, Београд 2005, стр. 48.

¹⁸ Еп. Никодим Милаш, *Правила Православне Цркве с тумачењима*, књ. 1. стр.113, Нови Сад 1895, фототипско издање Београд — Шибеник 2004.

¹⁹ „Јерес Павла Самосатског је заступала антитријадолошко учење и због тога им се крштење није прихватало.“ Еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, стр. 79, фус нота 36.

²⁰ ΡΡΣ, τ. Β', стр. 158; ΑΚΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ, Κώδικας σ. 60.

Васељенског сабора: „О бившим Павлијанистима, који су затим прибегли Католичанској Цркви, донета је одредба да они свакако морају бити изнова крштени“²¹.

Еп. Атанасије (Јевтић) за јерес Павла Самосатског и његове присталице каже да су били потпуно изван Цркве и „израз *изнова крσθιιτι*, за њих је овдје употребљен само формално, јер они нису били крштени“²².

V. Други васељенски сабор

Седми канон Другог Васељенског Сабора је основа на којој се темељи канонски однос Православне Цркве према онима који јој приступају:

„Евномијанце пак који се крштавају једним погњурењем, и Монтанисте, који научавају ијопаторство и друге неке опачине чине, и све остале јереси — све њих, који хоће да приступе Православљу, примамо као Јелине, и тада их крштавамо“²³.

Овај канон (као што чини и св. Василије Велики) дијели јеретике у двије групе. У другу групу су сврстани они који немају праву вјеру у Св. Тројицу и они се примају Св. Крштењем. То су Евномијанци, Монтанисти, Савелијанци и све остале јереси које хоће да приступе Православљу.

Одбијање да се неко Крштење призна као постојеће зависи колико та јерес одступа од догмата Цркве и да ли се то крштење обавља по канонском обрасцу, троstrukим погружењем у воду уз изговарање формуле: *У Име Оца и Сина и Свештога Духа*.

Објашњавајући став Отаца Другог Васељенског Сабора Св. Никодим Светогорац каже да док ранији Сабори и Оци примјењују акривију, дотле овај Сабор примјењује икономију²⁴, па даље, додаје: „Међутим истина дожанског Писма и исправан разлог показује да сви јеретици непоколебљиви треба да се крсте“²⁵. Али, даље каже овај Сабор за јеретике: „Аријанце и Македонијанце прима без крштења по икономији, у првом реду јер је било велико мноштво тих јеретика, и друго, јер крштавају слично са нама.“²⁶

Потврду овог мишљења имамо и код Зонаре гдје каже да се Аријанци и Македонијанци не крштавају јер им се крштење не разликује од Православног²⁷.

VI. 95. Канон Трулског сабора²⁸

Наглашава потребу крштавања Павлијаниста:

„А односно Павлијаниста, који затим прибеглоше Католичанској Цркви, одредба је донета: да се они свакако изнова крштавају. Евномијанце пак који се једним погњурењем крштавају; и Монатанисте... и Савелијанце, који исповједају ијопаторство и друге неке злочести чине, и све остале јереси... примамо као Јелине... и тада их крштава-

²¹ Еп. Атанасије (Јевтић), *Свештени Канони Цркве*, Београд 2005, стр. 78.

²² Исто, стр. 79, фус нота 36.

²³ Исто, стр. 91.

²⁴ Πηδάλιον, стр. 53, 37.1

²⁵ Исто, стр. 371.

²⁶ Исто, стр.164.

²⁷ РПС, т. V, стр. 188.

²⁸ О Трулском Сабору видјети у ΠΑΒΛΟΥ ΜΕΝΕΒΙΣΙΟΓΛΟΥ, ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Στοκχόλμη 1990, Еп. Никодим Милаш, *Правила Православне Цркве с шумачењима*, књ. 1, Београд — Шиденик 2004, еп. Атанасије (Јевтић), *Свештени Канони Цркве* [Οι Ιεροί Κανόνες της Εκκλησίας], Београд 2005.

мо. И Манихејце и Валентинијанце и Маркионисте и оне долазеће из сличних јереси, примамо као Јелине и изнова крштавамо.“²⁹

Можда би фраза: „и осталих сличних јереси“, изазвала недоумице али управо за ту фразу јасно каже Ј. Коцонис да она нема за циљ да обухвати све јеретике јер јасно указује, именујући их, да се ради о онима који су обраћеници³⁰.

VII. 48. Канон Картагинског сабора

Четрдесет осми канон овог Помјесног Сабора посвејдочује учење Цркве о непоновљивости Светих Тајни Крштења и Свештенства: „Што нам је дано, доносимо и ово... да се никако не смије допустити да се понавља крштење или рукоположење“³¹. Овај канон говори о томе да Тајне освећују људе у Цркви док онима који су ван Ње, који су у јереси, а сами врше неке „тајне“, оне доносе осуду. Овакво мишљење добија потврду и Шездесет осмим каноном, овога Помјесног Сабора. Овај канон нам на један директан начин указује како треба да се односимо, не само према јеретичима, него и према свима онима који су изван Цркве; показује нам пастирску свјест Отаца Сабора³², али и учење Цркве, да „од спасења није искључена ни једна особа“.

VIII. 8. Канон Лаодикијског сабора

Осмо правило Лаодикијског Помјесног Сабора за пријем Монтаниста одређује Крштење као услов: „Који се обраћају из јереси тзв. Фрига, макар се код њих и у клиру налазили и називају се најугледнијима, морају са највећом марљивошћу бити поучавани, и потом крштени од епископа и презвитера Цркве.“³³

IX. Свети Василије Велики

Посебан допринос овој теми у канонском предању Цркве даје св. Василије Велики (330–378)³⁴. Тако нам Првим каноном каже:

„Јер су стари оценили да се признаје само оно крштење, које ни у чему не одступа од вјере... Јереси су, на примјер: Манихејаца, Валентинијанаца, Маркиониста и самих ових Пепузијанаца, јер је непосредно разлика у самој вери у Бога“.

Јеретике, пошто кваре саму суштину вере, св. Василије ставља у равнину са Јудејима и незнабошцима, па им се Крштење се не прихвата; док се крштење расколника и самовољних тј. парасинагога, који су одступили од православне вере у мање важним питањима, може прихватити као важеће.

X. Закључак

Из свега до сада реченога видјели смо да и Кипријан и Апостолски канони апсолутно одбацују могућност постојања Тајни ван Цркве, па према томе одбацу-

²⁹ еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, Београд 2005, стр. 193.

³⁰ I. Κοτσώνη, *Περί της επικριτικότητας μετά των ετεροδόξων*, 1957, стр. 56.

³¹ Еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, Београд 2005, стр. 336.

³² Еп. Атанасије (Јевтић) наводи ријечи познатог руског историчара Цркве В. В. Болотова који је говорио да би, можда, судбина Римске и читаве Западне Цркве била другачија да је остала Картагинска Црква са својом древнохришћанском Еклисиологијом и Црквеном организацијом. Еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, стр. 307, фус нота 4, Београд 2005.

³³ Еп. Атанасије (Јевтић), *Свешћени Канони Цркве*, Београд 2005, стр. 290

³⁴ О св. Василију Великом видјети у П. ΜΕΝΕΒΙΣΟΓΛΟΥ, ΙΣΤΟΡΙΚΗ..., ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ 1990, σς. 542–544.

ју и јеретичка Крштења. Међутим, они не праве разлику међу јересима, него једно правило важи за све јереси. Али, Први Васељенски Сабор доноси другачији приступ решавању овога питања — снисходљивије се односи према обраћеницима и прави разлику међу јеретичима. Једни се крштавају приликом пријема а други не. Такав начин следују и остали канони Васељенских Сабора као и многи свети Оци. Постављају се јасна правила која јеретичка крштења могу бити прихваћена а која не.

Сабори су сваки пут разматрали парцијалне случајеве прихватања јеретичких крштења и у вези са тим доносили своје одлуке. При разматрању појединих случајева сабори су, по свој прилици, прелиминарно истраживали јеретичка учења и одређивали свој однос према свакој конкретној јереси која је била предмет разматрања, да би тек затим доносили одлуку.

О. Георгије Флоровски каже: „Оне који долазе из расколничких па чак и из јеретичких заједница Црква обично не прима кроз крштење. Очигледно је да се подразумева или претпоставља да су они већ били реално крштени раније, у својим расколничким и јеретичким заједницама... Али ако су тајне реалне, онда су оне извршене само Духом Светим...“³⁵

Ниједна Тајна, сама по себи, обављена код јеретика не може се прихватити као валидна ни под којим условима (ни по акривији ни по икономији).

Питање које је увијек било центар испитивања, и прво решавано, јесте колико је остала неокрњена Православна вјера код обраћеника, какво је њихово учење и пракса, и колико је остала неоштећена канонска структура. Прихватање јеретичког крштења не зависи толико од квалитета јереси, него од духовног стања онога који приступа Цркви. Зато три основна питања треба да буду:

- Колико јеретици одступају од основних догмата Цркве?
- Да ли је Крштење код њих обављено троструким погружењем у Име Свете Тројице?
- Да ли је Крштење обављено од канонски рукоположеног клирика?

Прихватање неког крштења као валидног захтјева исцрпно испитивање јеретичког учења, па сходно степену њиховог одступања од Православне вјере, од догмата Цркве и канонског устојства, одлучује се да ли може бити прихваћено или не. Крштење које није извршено у Име Свете Тројице, троструким погњурењем у воду се не прихвата.

Питање валидности тајни које се врше ван Цркве је проблем стар скоро колико и сама Црква, али и тема која је увјек савремена и актуелна. Каноничност неке тајне није, нити смије бити, нешто што се прихвата механички и непровјерено. Оно захтјева широко богословско, канонско, еклисиолошко испитивање учења и праксе заинтересованих за пријем у Једну, Свету, Саборну и Апостолску Цркву.

Ниједна Тајна, а тако ни Крштење, не може бити прихваћено као валидно, ако јеретици остају у својој заблуди и не враћају се Православној вјери. Само у моменту њиховог повратка у Цркву може се разматрати питање да ли се прихватају њихове Тајне. На првом мјесту, као основа свега, јесте њихово покајање.

Као круна тог пута повратка је примање у Цркву, кроз св. Евхаристију, која их освећује и кроз коју постају пуноправни чланови Цркве, удови Тјела Христовог³⁶.

³⁵ Георгије Флоровски, *Црква је живи*, Београд 2005, стр 499.

³⁶ „Ми знамо да се само у Цркви, лађи на бурном мору овог живота, сигурно спасава. Но да ли ће Господар лађе изузетно послати чамац, или пружити појас спасавања онима који се налазе у валовима око лађе, да се на тај начин спасу, то је ствар Његове моћи и Његовог милосрђа“, Патријарх Павле, *Нека ишћања наше вере*, стр. 118.

Summary: The issue of the baptism of heretics in the Orthodox Church mainly comes into question the moment when heretics return to the Church. The Orthodox Church has never stopped her concern for heretics because there is always a possibility for their conversion to Orthodoxy. Therefore, one of the most important tasks of contemporary Theology is to describe the Canonical tradition of the Orthodox Church concerning the ways in which heretics perform baptisms in order to respond more clearly and easily to all the challenges this issue brings about.

The Orthodox Church has always taken care and still does that no one who is considered to be a member of the Orthodox Church stays unbaptized. But, at the same time it has taken care that the baptism has not been repeated which is clearly formulated in the teaching of Church. Saint Cyprian of Carthage developed the general ecclesiastical teaching which states that the Sacraments do not exist outside the Church, consequently there is no salvation outside the Church. The baptism was established in the Orthodox Church and it is performed by the Church. This teaching is approved by many canons of the Ecumenical and Local Councils.